

ПАНФІЛОВА ДАР'Я АНДРІЇВНА

кандидат юридичних наук, адвокат, молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6408-3675>

УДК 347.731:336.744

DOI: 10.37772/2518-1718-2020-1(29)-4

КРИПТОВАЛЮТНА ДЕТИНІЗАЦІЯ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ

Стаття присвячена аналізу новел правового регулювання криптовалютної детінізації на території Європейського Союзу з метою віднайдення найбільш дієвих механізмів їх адаптації у вітчизняне правове поле. Проведене дослідження показало поліваріантність тлумачень країнами-членами ЄС юридичного тексту Директиви ЄС 2018/843 та наявність прихованого наглядового режиму, який виходить за рамки потреб документу. Водночас, Директива ЄС 2018/843 покликана стати дієвим регулятором правовідносин у сфері криптовалют та потребує свого поступового впровадження у законодавство України з метою виконання міжнародно-правових зобов'язань нашої держави.

Ключові слова: криптовалюта, AMLD5, віртуальний актив, провайдер послуг у сфері віртуальних активів, криптовалютна детінізація.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення все більшої уваги привертає глобальна дискусія, пов'язана із сутністю та детінізацією криптовалют. Однією з найбільш актуальних тем для обговорення у криптовалютному просторі залишається майбутнє правове регулювання цієї сфери та необхідність запровадження жорсткого контролю у сфері торгівлі криптовалютою з боку фінансових інституцій. Варто відзначити, що не всіма країнами криптовалюти визнаються у якості платіжного засобу, водночас, різними державами та правовими системами сформовано типові концептуальні моделі щодо тлумачення сутності криптовалют. Поза всіляким сумнівом, правове регулювання у цій сфері має враховувати надбаня науки.

Зокрема, у лютому 2020 року група конгресменів США, спираючись на позиції представників криптоіндустрії та науковців, висунула новий законопроект про криптовалюту, поіменованій як «Закон про криптовалюту 2020» [11], метою якого стала легалізація додаткових роз'яснень щодо цифрових активів.

Законопроект має деякі широкомасштабні норми, які, якщо вони будуть прийняті, можуть кардинально трансформувати підходи до сутності криптовалют на теренах Сполучених Штатів Америки.

Прискореними темпами трансформується й правове регулювання криптовалют на території Європейського Союзу. Так, у 2020 році набуває чинності новий нормативно-правовий акт – Директива ЄС 2018/843 – відома як П'ята Директива ЄС проти відмивання грошей/The Fifth EU Anti-Money Laundering Directive (5AMLD) [5], що вимагає від криптовалютних платформ ідентифікувати своїх клієнтів з метою попередження відмивання грошей. Можна з упевненістю стверджувати, що цей законодавчий акт якісно групує всі віртуальні активи. За словами експертів Forbes, криптовалютний сектор варто розглядати за аналогією із банками, платіжними системами, іграми й послугами, пов'язаними з азартними іграми. По суті, це означає, що бізнес, пов'язаний з криптовалютою, буде розглядатися як будь-який інший. Проте, 5AMLD йде далі в посиленні захисту криптова-

лютної індустрії. Банки тепер повинні надати дійсне, індивідуальне обґрунтування відмови від послуг із криптовалютою конкретному клієнтові. Банк не може просто заборонити такі послуги, що надасть змогу мільйонам осіб купувати віртуальні активи без втручання банку. Звичайно, 5 AMLD має свої недоліки та не є директивою, орієнтованою на криптовалюту, проте, створює дієвий плацдарм для індустрії криптовалют, стверджуючи її серед інших усталених бізнес-секторів [9].

Також, останнім часом ЄС висловлює стурбованість з приводу ризиків, пов'язаних із приватними цифровими активами. Водночас підтверджено, що Європейський центральний банк розглядає можливість випуску власної цифрової валюти. Крім того, Шоста директива ЄС по боротьбі з відмиванням грошей/The Six EU Anti-Money Laundering Directive (6AMLD) [4] повинна набрати чинності у грудні 2020 року й закріпити зобов'язання держав-членів з реалізації ефективного впровадження ще більш жорстких заходів контролю з метою зменшення ризику, пов'язаного з криптоактивами. Нарешті, в січні 2020 року Європейська комісія оголосила про ініціативу з проведення громадських консультацій, у якій вимагалось забезпечити поступове впровадження законодавчого регулювання криптоактивів у національне законодавство країн-членів.

У свою чергу, на території України наразі питання правового регулювання сфери криптовалют залишається невирішеним, жодні ефективні законодавчі зміни ще не запропоновані у комплексі. Більш того, навіть не обрано криптовалютну модель, за якою слідуватиме наша держава під час виконання міжнародно-правових зобов'язань, взятих на себе в рамках побудови діалогу Україна – Європейський Союз. Водночас, варто погодитися із С. О. Готовим, який вказує на те, що «законодавець наразі не може уникнути необхідності створення відповідної нормативно-правової бази, яка повинна ґрунтуватися головним чином на технічних стандартах з акцентом на науковій сфері, яка породила явище, що стало причиною нових економічних моделей» [12, с. 103]. Все вищенаведене обґрунтовує актуальність обраної тематики статті та вимагає проведення дослідження законодавства ЄС та України у обраній сфері з метою віднайдення найбільш вдалого напрямку реформування вітчизняного законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти правового регулювання реформування вітчизняного законодавства у сфері обігу криптовалют ставали предметом наукових досліджень таких авторів, як: Бурковська А. В., Варнавський О. В., Василевська Л. Ю., Кравченко Л. М., Кудь А. А., Кучерявенко М. П., Лизунова О. М., Лункіна Т. І., Перебийніс М. Г., Смичок Є. М. та інших.

Сформовані обґрунтовані та слушні висновки науковців обов'язково мають бути враховані під час формування власної позиції з визначених питань, однак, з огляду на постійні інноваційні трансформації сучасного соціуму, позиції науковців можуть вже вимагати суттєвого доповнення або доопрацювання. Водночас, комплексні дослідження новел законодавства Європейського Союзу у сфері детінізації цифрових активів та впливу реформованого правового регулювання ЄС на національне законодавство України не проводилися, що актуалізує тематику статті та подальші наукові розробки.

Мета статті – аналіз новел правового регулювання криптовалютної детінізації на території Європейського Союзу для віднайдення найбільш дієвих механізмів їх адаптації у вітчизняне правове поле.

Виклад основного матеріалу. Залишаючись частиною світу стартапів, людство стає свідком багатьох інноваційних ідей, які вносять зміни у повсякденне життя. Блокчейн і криптовалюта розкрили величезний потенціал для повного перетворення розуміння того, як працює консервативна фінансова система. Оскільки регулювання фінансового сектору є обтяжливим, деякі країни запровадили особливий правовий режим для нових ідей, що дозволяє перевірити їх на ринку без необхідності дотримання загального законодавства та подання заявок на отримання ліцензій, однак, виключно на початкових етапах. Блокчейн-індустрія в цілому, як і торгівля, й інвестиції у криптовалюту – стають все більш регульованими. У більшості випадків не існує легко впізнаваних нормативно-правових актів, що регулюють нові технології чи інноваційні бізнес-моделі, водночас, правове регулювання здебільшого перешкоджає реалізації інноваційних бізнес-ідей або може навіть створювати непропорційні та негнучкі зобов'язання, що іноді виявляються абсолютно невідповідними новій інноваційній бізнес-моделі. Наведене обумовлює необхідність лобювання змін у чинне законодавство по всьому світі. Відтак, з огляду на наведене, доцільно звернути увагу на реформування правового регулювання криптовалют на теренах Європейського Союзу та його трансформацію.

Не звертаючись до деталізованої генези правового регулювання криптовалют на території ЄС, варто відзначити, що нагальна необхідність подолання термінологічних варіацій у сфері криптовалют, зокрема щодо визначення їх сутності, була висловлена FATF (Financial Action Task Force) [10]. Цією міждержавною організацією було встановлено рекомендовані міжнародні стандарти, спрямовані на запобігання незаконній діяльності щодо відмивання грошей та фінансування тероризму, до яких у жовтні 2018 року було прийнято зміни, що стосуються фінансової діяльності, пов'язаної з віртуальними акти-

вами, а також запропоновано дефініції понять «віртуальний актив» («virtual asset») та «провайдер послуг у сфері віртуальних активів» («virtual asset service provider»). Особливої деталізації згадана позиція отримала у подальшому у вказаній вище Директиві ЄС 2018/843, повернувши найбільшу увагу науковців та бізнесу. Більш того, деякі експерти навіть дотримуються точки зору, що її положення направлені на знищення криптовалют та запровадження жорсткого та керованого фінансового ринку на теренах ЄС [8].

Науковці стверджують, що все частіше віртуальні (фіатні) валюти використовуються з метою фінансування тероризму за допомогою анонімності транзакцій, саме тому Європейський Союз вводить додатковий моніторинг віртуальних валют і транзакцій [7], втілений у Директиві. Відтак, з метою формування власної позиції з окресленого питання доцільно проаналізувати вказаний документ, присвячений найбільшим побоюванням Європейського Союзу, які, як показують численні звіти, ані підтвердити, ані спростувати з найбільшою часткою ймовірності поки не можна.

Так, 5AMLD прямо передбачає механізм реєстрації для постачальників криптопослуг (тих, хто пропонує фіат-крипто обмінні послуги або надає розміщення криптовалют). Фактична правова конструкція включає в себе детальну оцінку компанії, анулювання реєстрації, коли компанія більше не відповідає правилам, й подальшу заборону на діяльність на ринку без реєстрації. Можна констатувати, що де-факто – це прихований наглядовий режим, який виходить за рамки потреб 5AMLD. Дана норма, незважаючи на відповідність, на перший погляд, європейському законодавству – була зустрінуто європейською спільнотою досить негативно [1]. Крім того, механізм доведення порушень ще не розроблений.

Нормами також встановлено, що бізнес-процеси та/або операції за участю третіх країн з високим рівнем ризику повинні бути обмежені у випадку виявлення суттєвих недоліків режиму, встановленого Директивою, якщо не застосовуються адекватні додаткові пом'якшувальні заходи або контрзаходи. З цього питання Директива має досить нечітке формулювання критеріїв невідповідності та доцільних заходів їх подолання, що створює поліваріантність тлумачення тексту документа й подальших трансформацій його тексту під час імплементації на національному рівні.

Відзначимо, що у рамках Директиви держави-члени мають заборонити своїм кредитним й фінансовим установам зберігати анонімні рахунки, облікові записи, банківські книжки або анонімні сейфи. У будь-якому випадку, держави-члени вимагатимуть,

щоб власники та бенефіціари існуючих анонімних облікових записів, рахунків, банківських розрахункових книжок або анонімних сейфів піддалися заходам належної обачності «due diligence». Однак, варто наголосити, що заплановані заходи «due diligence» до набуття чинності Директиви фактично не були реалізовані країнами-членами ЄС із посиленнями на новелу у крипторегулюванні. Водночас, така позиція видається необґрунтованою з огляду на той факт, що процедура «due diligence» була введена Директивою ЄС ще в 1990 році (Директива про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей (91/308/ЄЕС) [2]) й поступово впроваджувалася у криптовалютні операції. Відтак, держави вже були підготовлені до забезпечення дієвості цієї норми на практиці. Крім того, на національному рівні кожної держави-члена зазначена процедура вже отримала свої особливості та закріпилася на рівні законодавства.

Особливо необхідно звернути увагу на той факт, що не всі держави-члени ЄС виконали приписи Директиви й імплементували її в національне законодавство беззастережно. Наприклад, у Нідерландах досі тривають дискусії з приводу прийняття належного національного закону [3, с. 129]. Багато країн ЄС обрали шлях фрагментарного транспонування Директиви в національне законодавство, щоб не припинити подальші інновації у сфері криптовалют й не позбавити країни представників криптоіндустрії. Більш того, у кожній державі-члені ЄС були введені на національному рівні так звані «Тригери для реєстрації», які визначають підстави й необхідність внесення у національні реєстри інформації щодо криптовалют та послуг із ними. Наразі криптовалютні біржі не регулюються на регіональних рівнях. У деяких державах-членах біржі повинні будуть зареєструватися в своїх відповідних регулюючих органах, таких, як: Управління фінансового нагляду Німеччини (BaFin), Французький *Autorité des Marchés Financiers* (AMF) або Міністерство фінансів Італії. Дозволи та ліцензії, надані цими регуляторами, можуть потім «обмінюватися» у залежності від юрисдикції, дозволяючи їм працювати в єдиному режимі по всій території ЄС. Також багато держав намагаються максимально обмежити перелік інформації, що вноситься до реєстру. Найбільші побоювання викликає надання інформації з таких реєстрів, однак, державні інституції запевняють, що особам, які звертатимуться за інформацією, необхідно буде довести свою «законну зацікавленість» у таких даних на підставі деталізованих національних вимог.

Фактично проаналізована Директива, особливо в комплексі з Директивою (ЄС) 2019/1153 [6] (яка розширює можливості обробки та використання фінансової інформації, надавши правоохоронним ор-

ганам прямий доступ до інформації про особу власників банківських рахунків, що міститься у національних централізованих реєстрах) – є яскравим проявом паніки на території Європейського Союзу, пов'язаної із безрезультатністю розслідувань фінансових й терористичних злочинів. Державами-членами було констатовано безумовну необхідність зміцнення співпраці між органами, відповідальними за боротьбу з тероризмом та відповідними злочинами, особливо коли фінансова інформація є ключовою частиною розслідування.

Компаніям, які не зареєстровані на території ЄС, однак клієнтоорієнтовані на цю територію, все ж варто бути обачнішими та взяти до уваги проаналізовану Директиву. Таргетована реклама для ринку ЄС, використання платіжних інструментів Союзу – все це може виступити у сукупності індикаторами, які поширять на компанії-нерезиденти ЄС вимогу «про реєстрацію» й застосовність Директиви, або викличуть додатковий інтерес органів, що здійснюють передбачений Директивою моніторинг.

Звертаючись до вітчизняного ринку криптовалют та його правового регулювання, варто наголосити наступне. Набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (від 21.03.2014 р. і 27.06.2014 р.) [14] у 2017 році стало рушійним фактором у розбудові двосторонніх відносин між Україною та Європейським Союзом. Положення вказаного документу закріпили міжнародно-правові зобов'язання нашої держави, у тому числі у сфері запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму. Стаття 20 вказаного документу передбачає, що Україна зобов'язана забезпечити імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Союзом. Крім того, адаптація Директив ЄС у сфері запобігання та протидії тероризму та відмиванню доходів була включена до плану виконання вищевказаної Угоди про асоціацію [13]. Так, Верховна Рада України прийняла Закон України № 361-ІХ від 06.12.2019 р. «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який набуває чинності 28 квітня 2020 р., та основною метою якого є імплементація Директиви ЄС 2018/843. Аналіз тексту цього нормативно-правового акту показав, що, незважаючи на легалізацію певних новел у згаданій сфері, проаналізована Директива ЄС все ще не забезпечена ефективним впроваджен-

ням у вітчизняне правове поле у секторі врегулювання криптовалют. Відтак, вимагає подальшої ефективної законотворчості з урахуванням практики країн-членів Європейського Союзу.

Варто наголосити, що поза всіляким сумнівом неодноразові спроби легалізації цифрових активів приймалися законодавцем. Зокрема, доцільно згадати наступні документи: Концепція державної політики у сфері віртуальних активів (2018 р.), Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (2018 р.), Доктрина збалансованого розвитку «Україна 2030» (2017 р.), Економічна стратегія «Україна 2030 – країна з розвинутою цифровою економікою» (2019 р.) та інші. Цими документами лише опосередковано врегульовано питання криптовалютних правовідносин та їх поступова детінізація. Водночас, інтенсифікувалася законопроектна робота у вказаній царині. Варто згадати наступні законопроекти: «Про обіг криптовалют в Україні», «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні», «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні». Однак, жоден із вказаних законопроектів не було погоджено, та наразі єдиний нормативно-правовий акт, яким би було врегульовано питання обігу криптовалют та ефективні заходи з їх детінізації так і не прийнято, що, у свою чергу, вимагає інтенсифікації діяльності законодавців з огляду на стрімкий розвиток криптовалют та інновацій.

Висновки. Сьогодні вже існує міжнародна спільнота криптовалют, яка не має єдиного координаційного центру, водночас, деякі країни світу все ще продовжують занижувати потенціал Bitcoin й врегульовують криптовалютну діяльність фрагментарно. Однак, все частіше урядові інституції трансформують свої усталені позиції щодо сутності криптовалют та їх впливу на майбутні ринки праці, цифрову інфраструктуру та фінансові установи.

Так, європейські лідери сьогодні досягли консенсусу в тому питанні, що інноваційні технології, які є базисом криптовалют, мають потенціал для підвищення ефективності фінансової системи та економіки в цілому, як на національному рівні, так і у масштабах Європейського Союзу. Водночас, європейські експерти все ще не сформували уніфікованого підходу щодо природи та правового статусу віртуальної валюти, яка, у свою чергу, має характер як зобов'язань, так і майнових прав, оскільки може бути як засобом платежу, так і товаром.

Дослідження показало, що новелою правового регулювання на теренах ЄС стало прийняття Директиви ЄС 2018/843, відомої як П'ята Директива ЄС проти відмивання грошей (5AMLD), що призвело до жвавих дискусій правників та бізнесу. Аналіз

вказаного документу дає підстави стверджувати, що у деяких питаннях простежується прихований наглядний режим, який виходить за рамки потреб 5AMLD. Крім того, механізм впровадження на національному рівні положень документа залишається недосконалим з огляду на поліваріантність тлумачень юридичного тексту. Можна констатувати, що, незважаючи на певні недоліки, Директива ЄС 2018/843 стане жорстким та дієвим інструментарієм у напрямку боротьби із тероризмом та відмиванням грошей, водночас, побоювання закордонних експертів щодо позбавлення криптовалют повної анонімності, розвитку та перспектив інновацій є передчасними. Питання виконання та національного

впровадження Директиви ЄС 2018/243 залишається відкритим та потребуватиме додаткових досліджень.

Водночас, легалізовані у цьому документі ЄС положення у сфері криптовалютного регулювання потребують врахування вітчизняним законодавцем, з огляду на взяті на себе нашою державою міжнародно-правові зобов'язання у вказаній сфері. Тільки прогресивне державне регулювання криптовалютної діяльності дозволить створити умови, які забезпечать реалізацію законних та безпечних відносин з криптовалютою в Україні, а також сприятимуть поступовому виходу вітчизняних підприємців на міжнародні ринки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Blockchain and Cryptocurrency regulation 2020. 11 Cryptocurrency compliance and risks: a European KYC/AML perspective. URL: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/11-cryptocurrency-compliance-and-risks-a-european-kyc-aml-perspective>.
2. Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31991L0308>.
3. Cvetkova I. Cryptocurrencies legal regulation. *Brics law journal*. Volume V (2018). Issue 2. Pp. 128 – 154.
4. Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.284.01.0022.01.ENG.
5. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843>.
6. Directive (EU) 2019/1153 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 laying down rules facilitating the use of financial and other information for the prevention, detection, investigation or prosecution of certain criminal offences, and repealing Council Decision 2000/642/JHA <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1153/oj>.
7. Georgacopoulos C. Banks And Cryptocurrencies Global Evaluation: Europe. April 2018. URL: <https://cointelegraph.com/news/banks-and-cryptocurrencies-global-evaluation-europe>.
8. Houben R., Snyers A. Cryptocurrencies and blockchain. Legal context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion. Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies. 2019. URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150761/TAX3%20Study%20on%20cryptocurrencies%20and%20blockchain.pdf>.
9. Lucian A. New EU Law Will Make it Impossible for Banks to Ban Cryptocurrency-Related Transactions. 23.02.2020. URL: <https://beincrypto.com/new-eu-law-will-make-it-impossible-for-banks-to-ban-cryptocurrency-related-transactions/>.
10. Regulation of virtual assets. URL: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/regulation-virtual-assets.html>.
11. US Lawmaker Introduces Crypto-Currency Act of 2020 While Under Coronavirus Quarantine. URL: <https://news.bitcoin.com/cryptocurrency-act-of-2020/>.
12. Глотов С. О. До питання про технологію блокчейн і смарт-контракти. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав*: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова (Харків, 19 грудня 2018 р.). Харків, 2018. С. 99-104.
13. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#n13>.

14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

REFERENCES

1. Blockchain and Cryptocurrency regulation 2020. 11 Cryptocurrency compliance and risks: a European KYC/AML perspective. URL: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/11-cryptocurrency-compliance-and-risks-a-european-kyc-aml-perspective> [in English].
2. Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31991L0308> [in English].
3. Cvetkova I. Cryptocurrencies legal regulation. *Brics law journal*. Volume V (2018). Issue 2. Pp. 128–154. [in English].
4. Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.284.01.0022.01.ENG [in English].
5. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843> [in English].
6. Directive (EU) 2019/1153 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 laying down rules facilitating the use of financial and other information for the prevention, detection, investigation or prosecution of certain criminal offences, and repealing Council Decision 2000/642/JHA <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1153/oj> [in English].
7. Georgacopoulos C. Banks And Cryptocurrencies Global Evaluation: Europe. April 2018. URL: <https://cointelegraph.com/news/banks-and-cryptocurrencies-global-evaluation-europe> [in English].
8. Houben R., Snyers A. Cryptocurrencies and blockchain. Legal context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion. Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies. 2019. URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150761/TAX3%20Study%20on%20cryptocurrencies%20and%20blockchain.pdf> [in English].
9. Lucian A. New EU Law Will Make it Impossible for Banks to Ban Cryptocurrency-Related Transactions. 23.02.2020. URL: <https://beincrypto.com/new-eu-law-will-make-it-impossible-for-banks-to-ban-cryptocurrency-related-transactions/> [in English].
10. Regulation of virtual assets. URL: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/regulation-virtual-assets.html> [in English].
11. US Lawmaker Introduces Crypto-Currency Act of 2020 While Under Coronavirus Quarantine. URL: <https://news.bitcoin.com/cryptocurrency-act-of-2020/> [in English].
12. Hlotov S. O. Do pytannia pro tekhnolohiiu blokchein i smart-kontrakty. *Problemy vdoskonalennia pryvatnopravovykh mekhanizmiv nabuttia, peredachi, zdiisnennia ta zakhystu subiektyvnykh tsyvilnykh ta simeinykh prav: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї pamiaty prof. Chynhizkhana Nufatovycha Azimova* (Kharkiv, 19 hrudnia 2018 r.). Kharkiv, 2018. S. 99-104. [in Ukrainian].
13. Pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.10.2017 № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#n13> [in Ukrainian].
14. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Zakon Ukrainy vid 16 veresnia 2014 r. № 1678-VII. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 40. art. 2021 [in Ukrainian].

ПАНФИЛОВА ДАРЬЯ

кандидат юридических наук, адвокат, младший научный сотрудник НИИ правового обеспечения инновационного развития Национальной академии правовых наук

КРИПТОВАЛЮТНАЯ ДЕТЕНИЗАЦИЯ: НОВЕЛЛЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА И ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА

Статья посвящена анализу новелл правового регулирования криптовалютной детенизации на территории Европейского Союза с целью выявления наиболее действенных механизмов их адаптации в отечественное правовое поле. Проведенное исследование показало поливариантность толкований странами-членами юридического текста Директивы ЕС 2018/843, а также наличие скрытого контрольного режима, который выходит за рамки потребностей документа. В то же время, Директива ЕС 2018/843 призвана стать действенным регулятором правоотношений в сфере криптовалют, и требует своего постепенного внедрения в законодательство Украины с целью выполнения международно-правовых обязательств нашего государства.

Ключевые слова: криптовалюта, AMLD5, виртуальный актив, провайдер услуг в сфере виртуальных активов, криптовалютная детенизация.

PANFILOVA DARIA

PhD, Attorney, Junior Researcher of the Department of Legal Support of the National Innovative System's Functioning of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

CRYPTOCURRENCY UNSHADOWING: EUROPEAN UNION LEGISLATION INNOVATIONS AND THEIR IMPLICATIONS FOR THE DOMESTIC MARKET

Problem setting. In modern conditions special consideration is attracted to the global discussion related to the nature and unshadowing of cryptocurrencies. One of the most relevant topics for discussion in the cryptocurrency space is the future legal regulation of this sphere and the necessity of tight control of financial institutions in the cryptocurrency trading. Nowadays on the territory of Ukraine the legal regulation of the cryptocurrency sphere remains unresolved, effective legislative changes have not been adopted yet. However, some consensus has already been reached on the territory of the European Union in the field of the legal regulation of cryptocurrencies reformation, which causes unconditional interest for Ukrainian scientists and businesses. Based on the stated above, the purpose of the article is to analyze the legal regulation of cryptocurrency unshadowing in the European Union in order to identify the most effective mechanisms for its adaptation into the domestic legal framework.

Analysis of recent researches and publications. Some aspects of the legal regulation of the domestic legislation reformation in the sphere of cryptocurrencies have become the subject of scientific research of such authors as Burkovskaya A. V., Varnavsky A. V., Vasilevskaya L. Yu., Kravchenko L. M., Kud A. A., Kucheryavenko N. P., Lizunova A. N., Lunkin T. I., Perebinis M. G., Smychok E. N., and others. At the same time, comprehensive studies of the European Union legislation innovations in the sphere of the cryptocurrency unshadowing and the impact of the reformed legal EU regulation on national legislation of Ukraine is not carried out, that fact actualizes the theme of the article and further research and development.

Article's main body. European leaders today have reached the consensus on the issue that innovative technologies, which are the basis of cryptocurrencies, have the potential to increase the efficiency of the financial system and the economy as a whole, both at the national level and across the European Union. At the same time, European experts have not yet formed a unified approach to the nature and legal status of virtual currency. Scientists argue that increasingly virtual (fiat) currencies are used to finance terrorism through transaction anonymity, so the European Union introduces additional monitoring of virtual currencies and transactions, legalized in Directive (EU) 2018/843, which was analyzed in the article. Repeated attempts to legalize digital assets in Ukraine were made by the legislator, however, none of the bills has been adopted and so far the only regulatory act that would resolve the issues of the cryptocurrencies' legalization and effective measures to unshadow them have not been adopted, which, in turn, requires the intensification of the legislators' activities, given the rapid development of cryptocurrencies and innovations.

Conclusions and prospects for development. The study showed multivariate interpretations of the legal text of the Directive (EU) 2018/843 by member-countries, as well as the presence of a hidden control regime that goes beyond the needs of the document. At the same time, the Directive (EU) 2018/843 is intended to become an effective regulator of legal relations in the sphere of cryptocurrencies and requires its gradual implementation in the legislation of Ukraine in order to fulfill the international legal obligations of our state.

Keywords: cryptocurrency, AMLD5, virtual asset, virtual asset service provider, cryptocurrency unshadowing.